

Flora en fauna onderzoek Ingeborg

Paradijsweg 15 te Leusden

Egosens-nl ecologisch advies

Lathum

Colofon:

© 2016 Eqosens-nl ecologisch advies, Lathum
Advies en veldwerk: W.C. Knol
Foto's: W.C. Knol

Opdrachtgever: Schoutenhuis BV, Woudenberg
Contactpersoon: Mevr. Mr J.M.A. Diepenhorst

Projectnummer: 2016-01

Inhoudsopgave

1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Doel en opdracht	5
1.3 Wettelijk kader natuurwetgeving	5
1.3.1 Soortenbescherming	5
1.3.2 Natuurnetwerk Nederland (voorheen: EHS)	7
1.3.3 Verdroogde natuur (sub-TOPgebieden)	9
1.3.4 Natuurbeheerplan 2017	10
2 Planlocatie en voorgenomen ingrepen	11
2.1. Planlocatie	11
2.2 De omgeving van de planlocatie	11
2.3. Voorgenomen ingrepen	12
3 Onderzoeksresultaten	13
3.1 Werkwijze	13
3.2 Flora	14
3.3 Fauna	14
3.3.1 Vleermuizen	14
3.3.2 Overige zoogdieren	16
3.3.3 Vogels	16
3.3.4 Reptielen en amfibieën	16
4 Toetsing aan het beschermingsregime NNN / EHS	17
5 Zorgplicht Wet natuurbescherming	20
5.1 Sloop van het gebouw en preventieve maatregelen.	20
6 Conclusies	22
7 Bronnen	23

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Op de locatie Paradijsweg 15 te Leusden (pand Ingeborg) ligt het voornemen om het huidige pand te vervangen door nieuwbouw. Hiervoor moet het bestaande pand worden gesloopt. Om sloop en nieuwbouw mogelijk te maken, is het noodzakelijk te weten welke effecten de voorgenomen ingreep op de (beschermde) flora en fauna.

In deze rapportage wordt beschreven welke beschermde natuurwaarden ter plekke voorkomen en in hoeverre genoemde ingreep leidt tot negatieve effecten op de ecologische waarden en in hoeverre dit kan worden voorkomen en/of gecompenseerd. Omdat de locatie binnen de EHS ligt, is bovendien getoetst aan het nee, tenzij beginsel.

1.2 Doel en opdracht

In januari 2015 is door landgoed Den Treek-Henschoten opdracht gegeven onderzoek uit te voeren naar het voorkomen van beschermde plant- en diersoorten en de effecten van het plan op de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS / NNN, in en rond het pand Paradijsweg 15 te Leusden. Dit is de voorgenomen sloop- en bouwlocatie.

Het doel van deze onderzoek is het toetsen van de effecten van de ingreep op eventueel aanwezige beschermde soorten. Omdat het hier gaat om bebouwing in een bosrijke omgeving krijgt het voorkomen van vleermuizen extra aandacht. De volgende vragen zijn geformuleerd:

1. Zijn de voorgenomen sloop- en bouwplannen verenigbaar met de doelen en ligging van het Utrechtse NatuurNetwerk (EHS)?
2. Komen op de planlocatie wettelijk beschermde plant- en diersoorten voor?
3. Zijn er mogelijke (significant) negatieve effecten van de voorgenomen ingreep op deze soorten en de kwaliteit van de EHS?
4. Op welke wijze zijn eventuele negatieve effecten door de voorgenomen ingreep te beperken, te voorkomen of eventueel te mitigeren of compenseren?
5. Is een ontheffing op de Flora- en faunawet noodzakelijk en voor welke soorten en onder welke voorwaarden?

1.3 Wettelijk kader natuurwetgeving

1.3.1 Soortenbescherming

De Flora- en faunawet beschermt een aantal kwetsbare plant- en diersoorten en is de juridische basis voor de bescherming hiervan. De doelstelling van deze wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van de in het wild levende planten- en diersoorten. Het uitgangspunt van de flora- en faunawet is 'nee, tenzij'.

Per 1 januari 2017 wordt de Flora- en faunawet, samen met de Boswet en de Natuurbeschermingswet vervangen door de Wet natuurbescherming. Met de invoering van de nieuwe Wet natuurbescherming (Wn) per 1 januari 2017 wijzigen het bevoegd gezag en de systematiek van ontheffing verlening.

De Wn maakt onderscheid tussen soorten die bescherming genieten op grond van de Vogelrichtlijn en soorten, die bescherming genieten op grond van de Habitatrichtlijn. Beide categorieën vallen onder een strikt beschermingsregime. Daarnaast voorziet de wet in een algemener beschermingsregime voor andere (nationale) soorten (bijlage A van de Wet natuurbescherming). Daarnaast kunnen provincies een eigen lijst aanleggen van beschermde soorten. Ieder beschermingsregime kent een eigen afwegingskader waarmee wordt bepaald of een activiteit vergunningplichtig is.

De zorgplicht zoals die nu geldt op grond van de Flora- en faunawet blijft inhoudelijk ongewijzigd en is opgenomen in artikel 1.11 Wn dat voorziet in een algemene verplichting voor een ieder om voldoende zorg te dragen voor Natura 2000 gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten in hun directe leefomgeving.

Het uitgangspunt van de zorgplicht is dat burgers, ondernemers en overheden alle handelingen die een nadelig effect zouden kunnen hebben op dieren en planten achterwege laten. Degene die een bepaalde handeling wil verrichten moet zich daarom vooraf op de hoogte stellen van de aanwezige natuurwaarden, de kwetsbaarheid ervan en de mogelijke gevolgen daarvan voor zijn handelen. De zorgplicht dient (mede) als vangnet voor de bescherming van soorten waarvoor op grond van de Wn geen specifiek verbod geldt.

De verbodsbepalingen zijn neergelegd in artikel 2.7 (Natura 2000), 3.1 (Vogelrichtlijn), 3.5 (Habitatrichtlijn) en 3.10 (nationale soorten) Wn. In de wet is ook bepaald in welke gevallen GS ontheffing of vrijstelling kunnen verlenen. Voor soorten die bescherming genieten op grond van de Vogelrichtlijn of de Habitatrichtlijn zijn in de wet de toetsingsgronden overgenomen uit die richtlijnen. Voor die soorten is kan ontheffing of vrijstelling uitsluitend worden verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

- er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- de ontheffing is nodig in het kader van een groot maatschappelijk belang, waarbij voor soorten uit de Habitatrichtlijn ook ontheffing mogelijk is vanwege redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten. Voor soorten die bescherming genieten op grond van de Vogelrichtlijn is dat niet mogelijk;
- er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven van de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Voor de algemene soorten geldt een lichter beschermingsregime en kan ook ontheffing worden verleend in het kader van onder meer ruimtelijk inrichting of ontwikkeling van gebieden.

Gelet op de mogelijke geschiktheid van het plangebied als voortplantings- of rustplaats voor vleermuizen wordt hier expliciet bij stilgestaan. Vleermuizen vallen onder het zwaarste beschermingsregime van de Flora en Faunawet /Wn (strikt beschermde soort op grond van de Habitatrichtlijn). Ze mogen niet worden gedood, gevangen, opzettelijke verstoord of verwond. Ook zijn hun vaste voortplantings- of rustplaatsen wettelijk beschermd, en deze mogen niet worden aangetast of vernietigd.

De reden van dit strenge regime ligt onder meer in de trage voortplanting van vleermuizen, de zeldzaamheid van sommige soorten en de kwetsbaarheid van specifieke functies die verblijfplaatsen kunnen hebben. Te denken valt aan massale winterverblijven of (grote) kraamkolonies.

Onder het begrip 'voortplantingsplaatsen en vaste rustplaats' worden ten aanzien van vleermuizen de volgende functieplekken verstaan:

- overwinteringsplaats
- voortplantingsplaats (kraamkolonie)
- vaste zomer- of tussenverblijfplaats
- paarplaats
- belangrijke, functionele vliegroute
- belangrijk, functioneel foerageergebied.

De genoemde vaste rust- of verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd, dus ook in de periode(n) van het jaar dat vleermuizen er geen gebruik van maken. Wel geldt dat de plaatsen met enige regelmaat door de vleermuizen moeten worden gebruikt. Een plaats die eenmalig door een vleermuis is gebruikt, wordt niet gezien als vaste rust- of verblijfplaats.

1.3.2 Natuurnetwerk Nederland (voorheen: EHS)

De planlocatie ligt volledig binnen het nationale natuurnetwerk, die wettelijk als Ecologische Hoofdstructuur (EHS) wordt aangeduid. Overigens worden de termijn Nationaal Natuur Netwerk (NNN) en Ecologische Hoofdstructuur (EHS) door elkaar gebruikt, maar hebben dezelfde betekenis. Het NNN dient twee belangrijke doelen:

1. de rijkdom aan soorten - de biodiversiteit - te behouden en te herstellen. Hiervoor is het noodzakelijk dat natuurgebieden worden uitgebreid, verbeterd, en met elkaar worden verbonden in een samenhangend netwerk. Dit netwerk moet functioneren in ruimte en tijd, waardoor planten en dieren een duurzame, robuuste en klimaatbestendige leefomgeving krijgen;
2. ruimte bieden aan de groeiende behoefte aan rust en ruimte, waardoor inwoners en bezoekers de natuur kunnen beleven en het draagvlak voor natuurbeleid gewaarborgd is.

Binnen de EHS geldt het zogenoemde 'nee, tenzij-beginsel'; dat wil zeggen dat er geen ruimtelijke ingrepen mogen worden toegestaan die per saldo leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken of tot een significante oppervlakte vermindering of samenhang van die gebieden, tenzij:

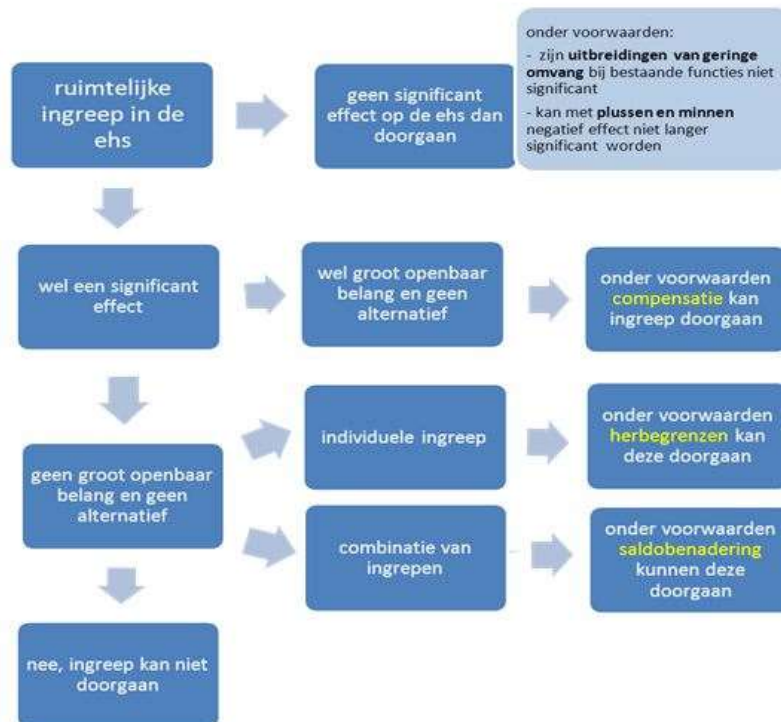
- a. er sprake is van een groot openbaar belang;
- b. er geen reële alternatieven zijn, en
- c. de negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden, oppervlakte en samenhang worden beperkt en de overblijvende effecten gelijkwaardig worden gecompenseerd.

In de Provinciale Ruimtelijke Structuur Visie (PRS) en de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV) en de bijbehorende herzieningen, is de EHS begrensd en zijn regels gesteld ter bescherming de EHS. Artikel 4.11 PRV bepaalt dat een ruimtelijk plan geen nieuwe bestemmingen en regels mag bevatten die ruimtelijke ontwikkelingen toestaan die per saldo leiden tot een significante aantasting, oppervlaktevermindering of samenhang van de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS, tenzij er sprake is van een groot openbaar belang en er geen reële andere mogelijkheden zijn.

De 6 toetsingsaspecten waaraan een ontwikkeling moet worden getoetst zijn:

- bestaande en potentiële waarden van het ecosysteem, inclusief de vereiste omgevingsfactoren (donkerte, bodem, water en milieu)¹
- de robuustheid en aaneengeslotenheid van de EHS
- de aanwezigheid van bijzondere soorten;
- de verbindingsfunctie van het gebied voor soorten en ecosystemen;
- behoud van oppervlakte;
- behoud van samenhang.

Uit de toelichting op lid 2 van artikel 4.11 PRV blijkt dat wanneer binnen de EHS andere functies aanwezig zijn dan natuur (de zogenaamde ingesloten functies) dan worden de potentiële waarden niet tot de wezenlijke waarden gerekend. De bescherming richt zich hier alleen op actuele waarden. Bij gebruiksvormen met een medebestemming natuur, zoals bos met natuurwaarden, dienen de potentiële waarden wel beschermd te worden, omdat hier de beoogde natuurkwaliteit wel moet kunnen worden bereikt. De aanwezige natuurelementen (bijv. bos of schraal grasland) dienen een (mede) natuurbestemming te krijgen. Het verdient de voorkeur de ingesloten functies scherp te begrenzen, zodat overal waar daadwerkelijk natuur aanwezig is, deze de volledige bescherming krijgt die deze verdient. Voor de locatie Ingeborg is sprake van een ingesloten functie (bebouwing, erf en tuin) waardoor alleen de effecten op de actuele waarden worden beoordeeld.

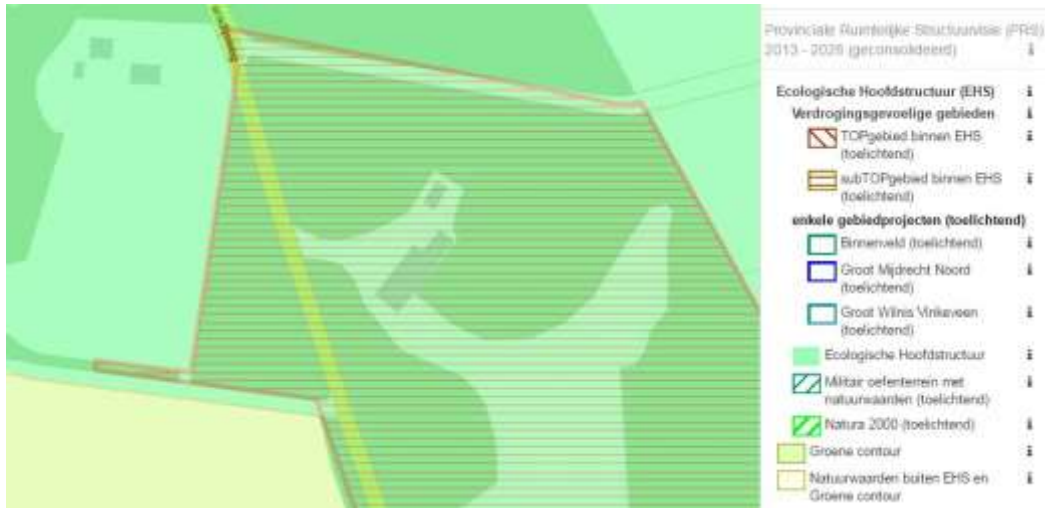
1.3.3 Verdroogde natuur (sub-TOPgebieden)

In het Provinciaal Waterplan 2010-2015 is aangegeven waar de verdrogingsgevoelige natuur ligt (de zogenaamde TOP-gebieden). De begrenzing van de TOP- en subTOP-gebieden is overgenomen in de PRS en aangepast aan de nieuwe EHS-begrenzing. In deze gebieden is verdrogingsbestrijding noodzakelijk voor het behoud/herstel van de kwaliteit van die delen van natuurgebieden die verdrogingsgevoelig zijn. Verdrogingsbestrijding is dus een middel om de EHS kwalitatief in orde te krijgen.

Om een toename van de verdroging te voorkomen worden via het Waterplan eisen gesteld aan de waterhuishouding in en om de verdrogingsgevoelige natuurgebieden. Voor deze gebieden is namelijk het voorkomen van verslechtering van de waterkwaliteit en –kwantiteit ter plaatse als gevolg van een voorgenomen ontwikkeling belangrijk. Dit kan dus van invloed zijn op nieuwe ontwikkelingen in en nieuwe ontwikkelingen rondom de verdrogingsgevoelige natuur. Om die reden bevat de PRV, in aanvulling op het Waterplan, een regel die dit ondersteunt. Deze regel geldt voor de TOP- en subTOP-gebieden zoals opgenomen in artikel 4.11 PRV met daaromheen een bufferzone van 500 meter.

Het plangebied valt binnen een groter gebied dat is aangewezen als sub-TOP gebied en is daarbinnen deel van de bufferzone. Door de hoge ligging fungeert het als infiltratiegebied. Het natte deel van het sub-topgebied ligt ten zuidoosten van de planlokatie en is een kwelgebied dat hydrologisch gevoed wordt door een veel omvangrijker infiltratiegebied van meer dan 100 hectare. Dwars door het kwelgebied ligt een belangrijke hoofdgasleiding enkele meters beneden maaiveld. Deze is in de afgelopen 30 jaar minimaal 2 keer voor reparatie uitgegraven. Hierdoor is de hydrologie van het natte gedeelte veranderd en wordt de kwel nog maar zeer beperkt lokaal gevoed.

In het sub-topgebied Ingeborg zijn de afgelopen 10 jaar maatregelen getroffen om effecten van verdroging te bestrijden, bijvoorbeeld door het gebied te vernatten. Deze maatregelen zijn reeds uitgevoerd zoals verondieping van sloten in het topgebied zelf en het recent (2015-2016) verhogen van waterpeilen ten oosten van het sub-topgebied, inclusief de omvorming van maisland naar schrale natte natuur.

1.3.4 Natuurbeheerplan 2017

Op 12 april 2016 hebben GS het Natuurbeheerplan provincie Utrecht 2017 vastgesteld. Op grond van het Natuurbeheerplan is het beheertype voor de directe omgeving van het plangebied N15.02 Dennen-, eiken- en beukenbos. Dit komt overeen met de ambities uit het natuurbeheerplan.

2 Planlocatie en voorgenomen ingrepen

2.1. Planlocatie

Het pand Paradijsweg 15 ligt in een landelijke omgeving en is geheel omgeven door bos, graslanden, akkers, natuurterrein en recreatieve voorzieningen. Het pand met schuur ligt met het erf in een bosperceel met grove den als dominante boomsoort. Het bos bestaat uit een menging met zachte berk, zomereik en Amerikaanse eik. De ondergroei hiervan is redelijk verruigd met braam en Amerikaanse vogelkers, maar er komen ook vuilboom, hulst en lijsterbes voor. Delen van dit perceel zijn schaars begroeid. In het bosperceel staat een tiental dode grove dennen met enkele boomholten. De voortuin (gazon) van het pand aan de zuidoostzijde is in de afgelopen jaren begroeid geraakt met opslag van struiken door achterwege blijven van maaibeheer.

Het erf zelf bestaat uit halfverharding en het gebouw is grotendeels opgetrokken uit hout. Het dak bestaat uit pannen. Het is een groot gebouw dat slecht is geïsoleerd en midden in het bos staat waardoor het door de zon maar beperkt wordt opgewarmd. Het pand wordt al jaren anti-kraak bewoond, maar beperkt gestookt.

2.2 De omgeving van de planlocatie

Het plangebied van de slooplocatie maakt deel uit van het 2200 hectare grote landgoed Den Treek-Henschoten. Dit gebied omvat een groot areaal met gevarieerde bossen, heidevelden, oude lanen, oude boskernen, hakhout, schrale en intensieve graslanden, akkers en kleinschalige landschapselementen. Als onderdeel van het landgoedconvenant is er de afgelopen 10 jaar over een areaal van meer dan 100 hectare natuur ontwikkeld, waaronder omvorming van naaldbos naar heidevelden, kleinschalige natuur en de omvorming van intensieve graslanden en maisakkers naar extensieve natuur en waternatuur. In de directe omgeving van het plangebied is 7 hectare maisland omgevormd naar natte en droge schrale natuur, zijn vernattingsmaatregelen uitgevoerd en bestaande heidevennen uitgebreid. Door de aanwezigheid van bos, lanen, staand dood hout en veel landelijk gelegen bebouwing met schuren en erfbeplanting rond de planlocatie is er een rijk geschakeerd foerageergebied voor vleermuizen.

Figuur 1 Ligging planlocatie Paradijsweg 15 te Leusden, rode belijning geeft begrenzing onderzoeksgebied weer.

2.3. Voorgenomen ingrepen

Op de slooplocatie worden de volgende ingrepen voorzien:

- sloop van de bebouwing
- Afvoer van sloopmateriaal aansluitend op de sloop.
- Ontwikkeling van 2 nieuwe woningen

Er blijft geen sloopmateriaal langdurig opgeslagen op het erf waardoor vestiging van beschermde diersoorten in het sloopmateriaal zou kunnen plaatsvinden. Het bosgebied blijft grotendeels intact.

3 Onderzoekresultaten

Op basis van de veldwaarnemingen is voor de planlocatie getoetst of de ingrepen op de planlocatie zullen leiden tot negatieve effecten op de aangetroffen vleermuizen en eventueel andere beschermde soorten. De effectbeoordeling heeft plaatsgevonden op grond van de vigerende wetgeving. Wanneer verstoring van leefgebied of exemplaren niet uitgesloten is, is beschreven hoe hiermee dient te worden omgegaan.

3.1 Werkwijze

De planlocatie en omgeving zijn gericht onderzocht op het voorkomen van beschermde plant- en diersoorten. Hiervoor is in 2015 een aantal veldbezoeken gebracht aan het gebied, met speciale aandacht voor vleermuizen.

De inventarisatie van vleermuizen is uitgevoerd conform het vleermuisprotocol 2013 (27 maart 2013). Dit protocol is ook toepasbaar voor 2014 en 2015 en toegepast voor die delen van het projectgebied die door de ingreep kunnen worden beïnvloed. Foerageergebieden en vliegroutes buiten de planlocaties zijn niet in kaart gebracht omdat de ingreep daarop niet van invloed is. Het onderzoek is erop gericht om te inventariseren welke specifieke functies het gebouw heeft voor eventueel aanwezige vleermuizen in de verschillende perioden van het jaar. In de zomerperiode zijn dat eventuele kraamkolonies, foerageerplekken en zomerverblijfplaatsen en in het najaar de baltspiegels.

De inventarisatie van andere beschermde soorten is bij het zoeken naar vleermuizen ook betrokken omdat alle sporen op, aan of rond het gebouw zijn onderzocht.

Voorafgaand aan het veldonderzoek is middels literatuur en digitale bronnen verkend welke soorten op en rond de locatie bekend zijn uit het verleden. Aan het einde van het seizoen is bij de bewoners van het pand navraag gedaan naar hun ervaring met het voorkomen van vleermuizen in of rond het pand. Dit laatste is hooguit indicatieve informatie en maakt geen onderdeel uit van de beoordeling. Daarnaast worden in het subtopgebied al jarenlang grondwaterpeilen gemeten waarbij ook waarnemingen van kwetsbare of bijzondere soorten worden verricht grenzend aan de planlocatie.

De veldinventarisatie van vleermuizen is op locatie uitgevoerd met behulp van batdetector (Pettersson D240x) en Edinol R-05 recorder. Met deze veldbezoeken worden zowel perioden met mogelijke zomerverblijven als baltspiegels gedekt en worden ook mogelijke verplaatsingen van vleermuizen in kaart gebracht. Er zijn avondbezoeken uitgevoerd op onderstaande data: 26 mei, 24 juni, 19 augustus, 18 september, 12 november. Vanwege het warme najaar is ook in november nog veldwerk verricht. Op alle dagen werd vanaf zonsondergang waargenomen.

Dag	Temperatuur	Neerslag	wind	Periode
24 mei	20°	Geen	<2bft	Avond
24 juni	24°	Geen	<2bft	Avond
19 augustus	21°	Geen	<2bft	Avond
18 september	18°	Geen	<2bft	Avond
12 november	15°	Geen	<3bft	Avond

Tijdens deze veldbezoeken zijn als referentie ook buiten de planlocatie plekken bezocht om de mate van activiteit te registreren. Naast het gebruik van de batdetector is ook visueel nauwgezet gezocht naar mogelijke in- en uitvlieglocaties van het gebouw zowel overdag als in de schemerperiode en gekeken naar andere sporen (o.a. mest).

3.2 Flora

Het plangebied bestaat uit een erf dat voornamelijk bestaat uit verharding met grind en een hoofdgebouw. Er is geen sprake van een aangelegde tuin. Direct aansluitend begint het bos. Het bosgebied bestaat voornamelijk uit xx gemengd bos dat ter plaatse van het plangebied bestaat uit Lariks, Grove Den, Zomer eik en Beuk.

Er is weinig tot geen onderbegroeiing. Langs de Paradijsweg is onderbegroeiing aanwezig in de vorm van braam.

In het plangebied zijn geen (strikter) beschermde plantensoorten aangetroffen. Deze worden ook niet verwacht gezien de aard van het terrein. Overtreding van de verbodsbepalingen ten aanzien van beschermde plantensoorten is daarmee uitgesloten.

3.3 Fauna

3.3.1 Vleermuizen

De omgeving van het plangebied en de bebouwing is geschikt als verblijfplaats voor verschillende soorten vleermuizen. Voorts is het aannemelijk dat het plangebied door vleermuizen wordt gebruikt als jachtgebied. Gelet op het ontbreken van laanelementen is het niet aannemelijk dat het plangebied een functie heeft als vliegroete. Alle vleermuizen zijn strikt beschermd (tabel 3 van de AMvB artikel 75 Ffwet en opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn).

In tabel 1 staan de vleermuissoorten vermeld die op basis van een vooranalyse (bronnenonderzoek) mogelijk ter plekke kunnen voorkomen. Aangegeven is welke soorten op de planlocatie kunnen worden verwacht en welke soorten actueel zijn aangetroffen of waarvan sporen zijn aangetroffen. In oudere publicaties (Anonymus 2007) wordt ook melding gemaakt van Franjestaart, watervleermuis, meervleermuis en gewone grootoorvleermuis. Deze soorten zijn niet aangetroffen in het plangebied zelf, noch in de directe omgeving.

In de ruimere omgeving komt de gewone dwergvleermuis zeer algemeen voor langs lanen, rond bebouwing, bosranden en houtwallen.

Tabel 1. Beschermde vleermuizen die volgens bronnen voor kunnen voorkomen, die qua habitat kunnen worden verwacht en die daadwerkelijk in het veld zijn aangetroffen (actueel).

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Bronnen	Planlocatie
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Mogelijk	Ja
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	Mogelijk	Ja
Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>	Mogelijk	Ja
Ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>	Mogelijk	Geen

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	26-5	24-6	19-8	18-9	12-11
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Ca. 2	Ca. 3	Ca. 4	Ca. 3	0
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	0	Ca 1	0	Ca. 1	0
Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>	0	3 hoog	1 hoog	0	0

Er zijn tijdens de inventarisatierondes geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen in het gebouw aangetroffen, ook niet op basis van visuele inspecties. Er zijn ook geen zwermen geconstateerd zodat duidelijk is dat hier geen kolonie huist. Rond het gebouw wordt regelmatig gevoerd door gewone dwergvleermuizen en zijn er 2 waarnemingen van laatvliegers. Het is waarschijnlijk dat beide soorten hier worden aangetrokken door insecten die op de verlichting afkomen. Opvallend is dat in de warme novembermaand buiten de planlocatie nog veel dwergvleermuizen werden gehoord, maar op en rond de planlocatie zelf niet meer. Dat duidt erop dat ze hier ook niet overwinteren.

Rosse vleermuizen zijn hoog overtrekkend waargenomen. Van de ruige dwergvleermuis zijn geen waarnemingen bekend.

De slooplekatie zelf heeft op basis van de waarnemingen geen permanente verblijffunctie voor vleermuizen en een tijdelijke verblijfplek is ook niet aangetoond.

Hoewel deze waarneming geen onderdeel uitmaakt van het onderzoek heeft de bewoner van het pand aangegeven nooit vleermuizen in het pand te hebben aangetroffen maar heeft ze wel regelmatig zien rondvliegen rond het pand en daarbuiten. Buiten het plangebied bevinden zich tal van dode bomen met boomholten, waardoor er voor vleermuizen natuurlijke verblijfplaatsen beschikbaar zijn.

Uit de veldstudie kan worden geconcludeerd dat er in het zomerhalfjaar geen vaste verblijfplaatsen in het pand voorkomen (kraamkolonie). De gewone dwergvleermuis en de Laatvlieger gebruiken de omgeving van het gebouw als foerageergebied dat deel uitmaakt van een veel groter gebied. De aanwezigheid van het pand zelf heeft geen invloed op het foerageergebied. De Rosse vleermuis vliegt op grotere hoogte over de planlocatie en er kan daarom ook geen relatie met het gebouw worden vastgesteld.

Omdat er geen vaste verblijfplaatsen zijn vastgesteld, zijn effecten van de geplande slooplekatie op basis van de waarnemingen uit te sluiten. Het aanwezige foerageergebied en vliegroutes worden ook niet aangetast omdat deze infrastructuur niet door de maatregel wordt aangetast. Bossen, bosranden, lanen en andere foerageerplekken blijven immers intact en de planlocatie maakt daar een miniem en marginaal deel van uit. Voor andere diersoorten zijn er geen effecten van de ingreep te verwachten omdat ze hier ontbreken.

Er worden geen verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet ten aanzien van vleermuizen overtreden. Daarom is een ontheffing van de Flora- en faunawet niet aan de orde. Dat geldt ook voor compenserende en mitigerende maatregelen. Voor de overige soorten geldt dat rekening dient te worden gehouden met een bezette mezenkast.

3.3.2 Overige zoogdieren

Op, in of aan het gebouw zijn geen verblijfplaatsen of nesten van andere beschermde soorten aangetroffen. Het houten gebouw kent een stenen fundering en hier zijn geen holen of ingangen van zoogdieren waargenomen. Rond het gebouw zijn ook geen wissels of mest plekken gezien. Ook aan het gebouw zelf zijn geen sporen van bijv steenmarter of boomarter aangetroffen. In en rond het plangebied worden ook geen dassen aangetroffen. Regelmatige inspectie van gebieden rondom het plangebied waar afgraving van grond plaatsvond, leverden evenmin sporen van dassen op.

Concluderend kan worden gesteld dat het niet aannemelijk is dat in het plangebied verblijfplaatsen aanwezig zijn van andere (strikt) beschermde zoogdieren. Overtreding van de verbodsbepalingen ten aanzien van beschermde zoogdiersoorten is daarmee uitgesloten.

3.3.3 Vogels

Alle vogels zijn strikt beschermd op grond van de Vogelrichtlijn. De bescherming van de meeste vogels heeft primair betrekking op de broedtijd. In het bosperceel rondom de planlocatie komen algemene bosvogels voor zoals koolmees, grote bonte specht, vink, winterkoning, merel, roodborst, tjif-tjaf, boomklever, pimpelmees en vlaamse gaai.

Onder de dakpannen of nokken zijn geen nesten aangetroffen van zwaluwen, mussen, kwikstaarten, uilen of andere vogelsoorten, die soms rond gebouwen nestelen. Alleen aan het schuurtje hangt een kleine nestkast (type mees) waarin mogelijk wordt gebreed.

Er zijn geen nesten waargenomen van vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn. Overtreding van de verbodsbepalingen van de Ffwet kan worden voorkomen door maatregelen die sterk ingrijpen op het terrein (zoals kappen en het bouwrijp maken van de gronden) buiten het broedseizoen uit te voeren.

Alleen voor de opgehangen mezenkast kan sloop leiden tot aantasting van broedgelegenheid. Mezen vallen onder de algemene zorgplicht op grond van de Flora- en faunawet. Door buiten het broedseizoen te slopen, bouwrijp te maken en de mezenkast tijdig (eveneens buiten het broedseizoen) te verplaatsen kan overtreding van de verbodsbepalingen van de Ffwet worden voorkomen.

3.3.4 Reptielen en amfibieën

Tijdens de diverse veldbezoeken zijn geen (sporen van) reptielen waargenomen. Op grond van de aanwezige habitats en de verspreiding kunnen twee soorten voorkomen: hazelworm en ringslang. Deze komen in bijna alle bossen op en langs de randen van de Heuvelrug voor. Het plangebied vormt in verband met het ontbreken van jachtgebied en overwinteringsplekken geen geschikt leefgebied.

Doordat water ontbreekt, vormt het plangebied geen geschikt leefgebied voor amfibieën en / of vissen.

Gelet op de aard en de inrichting van het gebied is het niet aannemelijk dat hier strikt beschermde soorten reptielen, amfibieën, vissen of andere beschermde of bijzondere soorten voorkomen.

4 Toetsing aan het beschermingsregime NNN / EHS

Voor de EHS / NNN geldt als algemeen uitgangspunt dat ingrepen binnen de EHS / NNN niet zijn toegestaan als deze leiden tot significante aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS / NNN, tenzij sprake is van een groot maatschappelijk belang én reële alternatieven ontbreken (nee, tenzij beginsel). In 2013 zijn door GS de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie en de Provinciale Ruimtelijke Verordening vastgesteld. In 2014 zijn twee herzieningen vastgesteld en vermoedelijk zal nog dit jaar (2016) een derde herziening worden vastgesteld. Het beschermingsregime voor de EHS / NNN is vastgelegd in artikel 4.11 van de PRV.

Uit artikel 4.11 PRV volgt dat significant negatieve effecten als gevolg van ruimtelijke ontwikkelingen niet zijn toegestaan. De provincie heeft het nee, tenzij regime op provinciaal niveau uitgewerkt in de EHS-wijzer.

Met deze toetsing wordt beoordeeld in hoeverre de plannen significant negatieve gevolgen hebben voor de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS. Volgens de EHS-wijzer moet bij de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS / NNN in ieder geval worden gedacht aan:

de bestaande en potentiële waarden (alleen in bestemming Natuur) van het ecosysteem, waaronder ook begrepen worden - de vereiste omgevingsfactoren, zoals donkerte, bodem, water en milieu

- a. de robuustheid en aaneengeslotenheid van de EHS;
- b. de aanwezigheid van bijzondere soorten;
- c. de verbindingsfunctie van het gebied voor soorten en ecosystemen;
- d. behoud van samenhang.

Daarnaast moet worden gekeken naar de kwantiteit of oppervlakte van de EHS.

a- Worden bestaande en potentiële waarden van het ecosysteem, inclusief de vereiste omgevingsfactoren (donkerte, bodem, water en milieu) aangetast?

De voorgenomen maatregelen tasten de bestaande waarden niet aan. De huidige waarden zijn een uitvloeisel van historisch en huidig gebruik van de planlocatie en in de nieuwe situatie zal, gezien de voorgenomen functie wonen, daar weinig aan veranderen. De potentiële waarden worden door de planontwikkeling niet aangetast. De ontwikkeling van natuurwaarden van het omliggende dennenbos wordt door de ingreep niet geschaad. Ze zijn meer afhankelijk van het toekomstig bosbeheer dan van de ontwikkelingen op de planlocatie zelf. Ook de ontwikkeling van het aangrenzende natte schraalland (subtopgebied) wordt niet aangetast door de ingrepen op de planlocatie. Deze worden bepaald door het beheer ter plekke en de hydrologische randvoorwaarden elders. Een belangrijke positieve ontwikkeling voor dit subtopgebied is, in het kader van het landgoed convenant, de omvorming van aangrenzend intensief maisland (7 hectare) naar nat schraalland in 2015-2017. Onderdeel hiervan is vernatting van het subtopgebied. Voorliggend plan maakt echter geen deel uit van de afspraken in het convenant. Wel is met de gemeente Leusden overeen gekomen dat in combinatie met de herontwikkeling van de locatie Huize Ingeborg (Paradijsweg 15 in Leusden) tevens de parkeerplaats van Landgoed Den Treek - Henschoten aan de Dodeweg zal worden geherpositioneerd en heringericht.

Op de locatie van de parkeerplaats is echter een ecorecreaduct voorzien als onderdeel van de reconstructie van knooppunt Hoevelaken en de verbreding van rijksweg A28. Aangezien het tijdschema van de procedures voor het ecorecreaduct en de herinrichting van de parkeerplaats niet synchroon lopen met de ontwikkeling van Huize Ingeborg, heeft de gemeente Leusden met instemming van de Provincie Utrecht de planologische verankering van de herontwikkeling van Huize Ingeborg 'losgekoppeld' van de herinrichting en herpositionering van de parkeerplaats aan de Dodeweg.

Een aandachtspunt is de verlichting van de bebouwing aan de zijde van het topgebied. Deze is in het huidige gebruik niet storend, maar het plaatsen van uitbundige verlichting aan de zuidoost zijde van het gebouw kan tot verstoring leiden van het aangrenzende natuurgebied. Eventuele afkoppeling van de hemelwaterafvoer van het riool heeft op het subtopgebied een nauwelijks meetbaar effect maar is ook niet negatief te beoordelen.

b-Wordt de robuustheid en aaneengeslotenheid van de EHS aangetast?

De robuustheid en aaneengeslotenheid van de EHS worden door de planontwikkeling niet aangetast aangezien deze vrijwel volledig binnen bestaand verstoord gebied zijn geprojecteerd. Het gaat hier niet om bestaande natuur, maar om een erf en gebouw die geen natuurbestemming hebben of natuur als nevenfunctie. Ook als enkele bomen worden geveld tbv van terreinwerkzaamheden en bereikbaarheid, zal dit geen significante verandering met zich mee brengen in robuustheid en aaneengeslotenheid van de EHS.

c-Wordt de aanwezigheid van bijzondere soorten aangetast?

Uit de inventarisatie blijkt dat er geen bijzondere of kwetsbare soorten worden aangetast. De natuurwaarden die in de vegetatie en fauna zijn aangetroffen hebben een algemeen karakter, uitgezonderd de vleermuizen die hier voorkomen (zie 5.1).

Soorten van de rode en oranje lijsten die voor het ruimere gebied bekend zijn bevinden zich ruim buiten de invloedssfeer van de planlocatie in het natte schraalland. Ze worden zowel fysiek als indirect niet beïnvloed (hydrologie) door werkzaamheden.

d-Wordt de verbindingfunctie van het gebied voor soorten en ecosystemen aangetast?

Deze functie wordt niet aangetast. De planlocatie zelf vervult zowel op regionaal als op lokaal niveau, geen verbindingfunctie voor soorten. Het is geen stepping-stone, noch een plek die een rol speelt in de migratie van soorten. Ook de verbindingfunctie van het ecosysteem wordt niet aangetast. Dit is hier het omringende (dennen)bos, dat onderdeel is van een meer dan 1400 hectare groot aaneengesloten boscomplex waarmee het een geheel blijft vormen. Daarmee is de verbindingfunctie voor soorten van bos gewaarborgd. Ook de aangrenzende ecosystemen, het natte schraalland (subtopgebied) wordt niet aangetast, waardoor de verbindingfunctie van dit ecosysteem met de ingreep, maar ook in de toekomst, niet wordt aangetast.

e-behoud van oppervlakte;

De oppervlakte van de EHS wordt niet aangetast. De op de kaart getekende begrenzing van de EHS is in detail niet helemaal correct omdat aan de zuidoostzijde, direct grenzend aan het gebouw een tuin aanwezig is die op de kaart abusievelijk als bos wordt aangeduid.

f-behoud van samenhang.

De samenhang van de EHS wordt niet aangetast. De planlocatie is bestaande bebouwing met erf binnen de EHS en hierin wordt door de voorgenomen maatregelen geen verandering in aangebracht.

5 Zorgplicht Wet natuurbescherming

Uit hoofdstuk 3 is naar voren gekomen dat de beoogde ingrepen niet zullen leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Wel dienen met het oog op de zorgplicht ook tijdens de uitvoering van de werkzaamheden maatregelen te worden genomen ter voorkoming van schade aan de natuur en beschermde soorten.

5.1 Sloop van het gebouw en preventieve maatregelen.

Voorafgaand aan de sloop en bouw is het belangrijk dat de sloop en bouwlocatie wordt begrensd en dat kwetsbare objecten (bomen, dood hout) vooraf met linten worden afgezet en/of gemarkeerd.

Het feit dat er geen zomer- en/of winterverblijven in het gebouw zijn aangetroffen geeft nooit 100% zekerheid over de permanente afwezigheid van vleermuizen. De mogelijkheid bestaat dat er toch enkele overwinterende vleermuizen in het gebouw aanwezig zijn. Om te voorkomen dat er zich voor of tijdens de sloop toch vleermuizen in het pand bevinden worden er drie typen maatregelen voorgesteld:

- a- het vleermuisvriendelijk slopen van het gebouw
- b- het begeleiden van de sloop door een deskundige om tijdig aanwezige vleermuizen te kunnen vaststellen danwel (tijdelijk) vestiging te voorkomen.
- c- Het treffen van preventieve mitigerende maatregelen door het plaatsen van een aantal vleermuiskasten.

ad a. Vleermuisvriendelijk slopen

Vestiging van vleermuizen kan worden voorkomen door het gebouw vleermuisvriendelijk te slopen en mogelijke incidentele overwinteraars de kans te geven zich elders te vestigen. Concreet betekent dit dat na 15 maart en enkele weken voorafgaande aan de sloop met een minimum van een week, een aantal bouwkundige maatregelen worden getroffen.

- stopzetten van het verwarmen van het gebouw
- het partieel verwijderen van dakpannen en planken aan de buitenzijde van het gebouw waardoor tocht in het gebouw ontstaat en geïsoleerde plekken bloot komen te liggen en worden blootgesteld aan het buitenklimaat. Het gaat hier om:
 - het verwijderen van windveren en eventuele luiken of loszittende houten delen aan de buitenzijde van het gebouw op aanwijzing van een deskundige;
 - verwijderen van planken aan de buitenzijde rondom, op een hoogte van circa 0,2m, 1,2 meter en onder de goothoogte waardoor een luchttrek naar boven ontstaat;
 - verwijderen van pannen in verticale en horizontale banen om de 3 meter en het verspreid maken van gaten in het dak waardoor de bovenverdieping en de kap flink doortochten;

- voor de sloop dient er een inspectie plaats te vinden van de mezenkast. Wanneer deze wordt bezet is uitstel van sloop noodzakelijk tot de jongen zijn uitgevlogen. Daarna kan de kast worden verwijderd en herplaatst op 10 meter van de oude locatie omdat dit volledig binnen het territorium van de vogels plaatsvindt.

Ad b begeleiding tijdens de sloop

Minimaal 1 week na de preventieve maatregelen kan worden begonnen met de definitieve sloop. Hiervoor wordt een schriftelijke instructie aan de slopers gegeven voor het geval zich toch een vleermuis in het gebouw bevindt. Tijdens de sloop wordt hierop toegezien door een deskundige. Meestal vliegen ze weg, maar wanneer ze wegkruipen wordt de sloop een dag stilgelegd om de dieren de gelegenheid te geven alsnog weg te vliegen. Mochten er dan alsnog vleermuizen in het gebouw achterblijven dan zal in overleg met de deskundige plaatsvinden.

Ad c. Preventief mitigerende maatregelen

Op basis van het onderzoek blijkt dat mitigerende maatregelen niet nodig zijn. Toch wordt voorgesteld preventief een aantal vleermuiskasten op te hangen geschikt voor de gewone dwergvleermuis en Laatvlieger conform (literatuur). Het is een groene maatregel die nieuwvestiging van deze of andere soorten mogelijk maakt vanuit andere locaties.

Aanbevolen wordt de volgende kasten te plaatsen:

- 5 Vleermuizenkasten voor oa dwergvleermuis:
 - Plat model houtbeton type 1FF van Schwegler
 - <http://www.waveka-nestkasten.nl/download/Schwegler-NL-Vleermuis-web.pdf>
- De kasthoogte op 4-6 m hoogte;
- Plaatsing aan bomen op enige afstand van buitenverlichting
- Takvrije omgeving ivm uitvliegen en predatie
- Expositie zuid tot zuidoostelijke richting met liefst zonnige plek langs bosrand of open plek

6 Conclusies

1- Op basis van veldonderzoek blijkt dat er op de planlocatie geen soorten voorkomen van de rode en oranje lijst, nesten en verblijfplaatsen van beschermde en/of kwetsbare soorten. Wel zijn er foeragerende vleermuissoorten aangetroffen: de Gewone dwergvleermuis, de Laatvlieger en de Rosse vleermuis.

2- De Rosse vleermuis vloog hoog over en er is geen binding met de projectlocatie vast te stellen. De gewone dwergvleermuis is op de planlocatie alleen foeragerend aangetroffen. Er zijn geen indicaties van zomerverblijven gevonden, baltsplekken of kraamplekken en in- en uitvliegopeningen. Dat geldt ook voor de Laatvlieger die af en toe werd waargenomen. Van geen enkele soort werden zwermen waargenomen. Het is aannemelijk dat Laatvlieger en Dwergvleermuis de planlocatie vooral gebruiken als onderdeel van hun foerageergebied en worden aangetrokken door de insecten rond de verlichting van het huidige pand en de insecten langs de bosranden. Die situatie verandert niet door de sloop en na herbouw. Conclusie: het plangebied en/of de te slopen gebouwen is geen 'vaste verblijfplaats' voor deze soorten.

3- Er is op grond van de analyses en het veldwerk geen reden om aanvullend ecologisch onderzoek uit te voeren op of nabij de slooplocatie.

4- Op basis van het veldonderzoek kan worden geconcludeerd dat er geen wettelijk beschermde soorten in het gebouw zijn vastgesteld waarmee rekening moet worden gehouden tijdens de sloop- en bouwwerkzaamheden. De Flora en faunawet wordt niet overtreden. Een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is daarom niet nodig. Dat geldt ook voor compenserende en/of mitigerende maatregelen. Conclusie: Uitvoering van het plan leidt niet tot overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming.

5- De aanwezige mezenkast op het bijgebouw kan bezet zijn en dan kan sloop pas plaatsvinden na het uitvliegen van de jongen. Indien blijkt dat op het moment van sloop de mezenkast bezet is, kan sloop pas plaatsvinden als het nest uit eigener beweging is verlaten. De kast kan wel eenvoudig worden herplaatst op een boom in de nabijheid, of voor het broedseizoen worden verwijderd (voor 1 maart).

5- Het kan niet voor 100% worden uitgesloten dat er incidenteel sprake is van overwinterende dwergvleermuizen. Daarom wordt aanbevolen als voorzorg het pand pas na 15 maart te slopen bij temperaturen boven de 10 graden. Sloop voor die tijd vraagt om een ecologische begeleiding waarbij de sloop kan worden stilgelegd bij de eventuele vondst van een vleermuis.

6- Bij de uitvoering van de sloop wordt aanbevolen voorafgaand aan de sloop en als voorzorg, het gebouw ongeschikt te maken voor eventueel toch toevallig aanwezige overwinterende vleermuizen. Dit kan plaatsvinden door minimaal een week voor de feitelijk sloop tochtgaten aan te brengen op aanwijzing van een deskundige. Ook wordt aanbevolen als voorzorgsmaatregel de sloop te laten begeleiden door een deskundige.

7 Bronnen

Anonymus, 2007. Flora- en fauna-onderzoek Verlengde Maanweg Leusden. BTL advies, Oisterwijk.

Atlas van de Nederlandse vleermuizen, KNNV Uitgeverij, Utrecht, 1997

Atlas van de Nederlandse zoogdieren, Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht, 1992

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Jong, Th. de, Fortuin, R. & C. Knotters, S.D. van Dijk & J.M. van Gooswilligen, 2010. Het stroomgebied van de Heiligenbergerbeek, Inventarisatie en beheer. Bureau Viridis, Culemborg.

Hakkens, J. et al., 2011. Natuurtoets EVZ Heiligenbergerbeek en omvormingsclusters. RPS, Leerdam.
Hoorn, M.W. van den, 2012. Ecologische quickscan Maanweg 31, Leusden. In het kader van de natuurwetgeving. Rapport RA12213-01, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

Jong de, Th. e.a, *Het stroomgebied van de Heiligenbergerbeek, inventarisatie en beheer*, Bureau Viridis, Culemborg 2010.

Korsten, E. 2012. Vleermuiskasten, overzicht van toepassing, gebruik en succesfactoren. Bureau Wardenburg, Culemborg en Zoogdierverseniging Arnhem.

Zoogdieren van West-Europa, Lange R., Twisk P., Winden A. v., Diepenbeek A. v.,
Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming, Utrecht, 2003

Zoogdierverseniging et al, 2013. Vleermuisprotocol 2013 (Netwerk Groene Bureaus, 27-3-2013)

Geraadpleegde internetpagina's:

www.vleermuis.net

www.zoogdieratlas.nl

www.vleermuisprotocol.nl

www.zoogdierverseniging.nl

www.waarneming.nl

www.provincie-utrecht.nl

<http://ruimtelijkeplannen.provincie-utrecht.nl/>